

บทความเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม การรักษาวินัย ประมวลจริยธรรม
และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตามโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการรักษาวินัย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

กลุ่มกฎหมายและคดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๒

ครั้งที่ ๓ เดือน ธันวาคม ๒๕๖๗

วิสัยทัศน์

“องค์กรคุณภาพ พัฒนาการศึกษาสู่สังคมนวัตกรรมการเรียนรู้ สร้างคนดี มีความสุข”

อุทาหรณ์คดีปกครอง

ไม่ให้โอกาสชี้แจง : ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนเหตุตกประเมิน แต่เพิกถอนวินัยด้วย !

โดย นายปกครอง

(บทความเผยแพร่ในนิตยสารเทศบาล)

เรามักได้ยินอยู่เสมอว่า ... การบริหารงานบุคคลต้องเป็นไปตามหลักคุณธรรม ซึ่งหมายถึง มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีเหตุผลที่สามารถอธิบายได้

สำหรับการพิจารณาเลื่อนชั้นเงินเดือนหรือการเลื่อนเงินเดือนข้าราชการประเภทต่าง ๆ ที่นอกจากจะต้องอยู่ภายใต้หลักคุณธรรมดังกล่าวแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่ทางหน่วยงาน กำหนดไว้ด้วย โดยในการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพิจารณาเลื่อนชั้นเงินเดือนนั้น นอกจากผู้บังคับบัญชา จะพิจารณาหรือดูจากผลงานเป็นสำคัญแล้ว ยังจะต้องดูพฤติกรรมหรือความประพฤติของผู้นั้นประกอบกัน ด้วย (ตามเกณฑ์และค่าคะแนนที่กำหนด) ฉะนั้น ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตั้งใจทำงานให้เกิดผลดีแล้ว ยังต้องมีความประพฤติดี รักษาระเบียบวินัย และปฏิบัติตาม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ อันสอดคล้องกับหลักการดำรงตนที่ว่า “ครองตน ครองคน ครองงาน”

กรณีที่หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาประเมินให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ผ่านเกณฑ์การเลื่อนชั้น เงินเดือนซึ่งมีขั้นตอนตามกฎหมายที่ต้องดำเนินการก่อนที่จะออกคำสั่งไม่เลื่อนชั้นเงินเดือน คือ การที่ ผู้บังคับบัญชาแจ้งผลการประเมิน และเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ชี้แจงการปฏิบัติงานของตน เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกันในการปรับปรุงพัฒนาการทำงานและความประพฤติของผู้รับการประเมินหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา การละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว ย่อมมีผลทำให้คำสั่งไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและอาจถูกเพิกถอนได้แน่ครับ

วันนี้ ... นายปกครองได้นำกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้รับการประเมินได้ถูกลงโทษทางวินัยมากกว่าภาคทัณฑ์และมีความรับผิดชอบทางอาญา อันถือเป็นเงื่อนไขหนึ่ง ที่จะไม่ได้รับการเลื่อนชั้นเงินเดือนด้วย เช่นนี้ ... จะต้องเพิกถอนคำสั่งไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนที่มีได้ปฏิบัติตาม ขั้นตอนการให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาดังกล่าวหรือไม่ ? ขอชวนทุกท่านมาติดตามหาคำตอบกันครับ ...

เรื่องราวของคดีมีอยู่ว่า ... ผู้ฟ้องคดีเป็นพนักงานส่วนตำบล ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงาน ทั่วไป สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) แห่งหนึ่งทางภาคตะวันออก ซึ่งในการประเมินประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างประจำในครั้งที่พิพาทนี้ ผู้ฟ้องคดีได้รับการ ประเมินเป็นที่ยอมรับได้จากหัวหน้าสำนักงานปลัด อบต. (ผู้บังคับบัญชาชั้นต้น) โดยเห็นควรเลื่อนชั้นเงินเดือน ๐.๕ ขั้น แต่ปลัด อบต. (ผู้บังคับบัญชาลำดับถัดไป) มีความเห็นแตกต่าง โดยพิจารณา ปรับลดคะแนน พฤติกรรม ทำให้มีผลการประเมินอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง และเห็นควรไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดี และนายก อบต. (ผู้บังคับบัญชาสูงสุด) เห็นพ้องด้วยกับผลการประเมินดังกล่าว

ต่อมา คณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองผลการประเมินฯ มีมติเห็นชอบในผลการประเมิน ดังกล่าว และคณะกรรมการพิจารณาการเลื่อนชั้นเงินเดือนฯ ได้มีมติไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนรายผู้ฟ้องคดี นายก อบต. จึงมีคำสั่งไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดี โดยปลัด อบต. ได้แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ฟ้องคดี

*****“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”*****

ทราบเพื่อให้ปรับปรุงตนเองในการประเมินครั้งต่อไป (ผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษทางวินัยและทางอาญา ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนด้วย) ผู้ฟ้องคดีลงลายมือชื่อรับทราบคำสั่งแต่ไม่เห็นฟ้องด้วย เนื่องจากไม่เคยรับทราบผลการประเมินหรือได้มีโอกาสชี้แจงมาก่อน จึงมีหนังสือร้องทุกข์ต่อนายก อบต. และผู้ว่าราชการจังหวัด (ในฐานะประธานคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล) แต่ไม่ได้รับแจ้งผลการร้องทุกข์ จึงยื่นฟ้องนายก อบต. (ผู้ถูกฟ้องคดี) ต่อศาลปกครองชั้นต้น เพื่อขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

ทั้งนี้ ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลปกครองชั้นต้น ปรากฏว่าคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ได้มีมติยกคำร้องทุกข์ของผู้ฟ้องคดี และต่อมาศาลปกครองชั้นต้นได้พิพากษายกฟ้อง ผู้ฟ้องคดีจึงอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดเป็นคดีนี้

คดีมีประเด็นที่ศาลต้องวินิจฉัยว่า ... การที่นายก อบต. มีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ... คำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดีมาจากเหตุสองประการ คือ ผู้ฟ้องคดีไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และผู้ฟ้องคดีถูกลงโทษทางวินัย (ตัดเงินเดือน) และโทษทางอาญา โดยผู้ฟ้องคดีได้ทราบถึงผลการประเมินพร้อมด้วยเหตุผลที่ไม่ได้รับ การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหลังจากที่ได้มีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดีแล้ว จึงฟังได้ว่า ก่อนที่นายก อบต. จะมีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดี ยังมิได้ดำเนินการแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีได้รับทราบ ผลการประเมินการปฏิบัติงาน รวมถึงยังมิได้เปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้ชี้แจง ให้ความเห็น หรือขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินดังกล่าวก่อน ถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล และตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๐ (แจ้งตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๑๑๗ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๐) คำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนของผู้ฟ้องคดีจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย อุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีรับฟังได้

อย่างไรก็ดี ตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเลื่อนขั้นเงินเดือนพนักงานส่วนตำบล ได้มีเงื่อนไขที่กำหนดอีกว่าพนักงานส่วนตำบลที่จะได้รับการพิจารณา เลื่อนขั้นเงินเดือนครั้งขึ้นในครั้งปีที่ผ่านมาจะต้องไม่ถูกลงโทษทางวินัยที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์หรือ ไม่ถูกศาลพิพากษาในคดีอาญาให้ลงโทษในความผิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือความผิดที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ซึ่งมีใช้ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อปรากฏว่าในระหว่างรอบการประเมินเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนในครั้งที่พิพาท นายก อบต. ได้มีคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี ๕ % เป็นระยะเวลา ๓ เดือน เนื่องจากมีพฤติกรรมการปฏิบัติงาน ที่ไม่เหมาะสมจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ร้ายแรง ประกอบกับศาลจังหวัดได้มีคำพิพากษาว่า ผู้ฟ้องคดีมีความผิดฐานหมิ่นประมาทเพื่อนร่วมงานขณะที่ปฏิบัติราชการ (โทษจำคุกให้รอการลงโทษ) ความผิดทางวินัยและทางอาญาข้างต้น จึงถือเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วในรอบการประเมินดังกล่าว

ฉะนั้น แม้ว่านายก อบต. จะต้องแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบผลการประเมิน รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้ชี้แจง ให้ความเห็นหรือขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินก่อนออกคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวก็ไม่มีผลลบล้างข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดทางวินัยและทางอาญาที่เกิดขึ้นแล้วคงมีผลเพียงทำให้ผู้ฟ้องคดีได้รับคำปรึกษาเพิ่มเติมและตระหนักถึงการรักษาวินัยและประพฤติตนให้

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่”

เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการ โดยไม่กระทำการหรือประพฤติดนเช่นนั้นอีกในรอบการประเมินครั้งต่อไป
เท่านั้น

เมื่อคำสั่งลงโทษตัดเงินเดือนผู้ฟ้องคดี ๕ % เป็นเวลา ๓ เดือน ถือเป็นโทษทางวินัยที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์ ผู้ฟ้องคดีจึงถือเป็นพนักงานส่วนตำบลที่ถูกสั่งลงโทษทางวินัยที่หนักกว่าโทษภาคทัณฑ์ จึงเป็นผู้ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนครั้งขึ้นตามประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลว่า อีกทั้งคำสั่งลงโทษทางวินัยยังมีผลบังคับและยังมิได้ถูกเพิกถอนแต่อย่างใด แม้ผู้ฟ้องคดีจะอ้างว่าได้ฟ้องเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นอีกคดีหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลก็ตาม แต่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้คำสั่งสิ้นผลบังคับด้วยเหตุมีการฟ้องคดีต่อศาล เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้เป็นการชั่วคราว หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอน ซึ่งศาลก็ได้มีการสั่งทุเลาการบังคับของคำสั่งดังกล่าวและคดีก็ยังมิได้ถึงที่สุด

ดังนั้น การที่นาย ก อบต. (ผู้ถูกฟ้องคดี) มีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ผู้ฟ้องคดีด้วยเหตุไม่ผ่านการประเมินและถูกลงโทษทางวินัยหนักกว่าภาคทัณฑ์ (แม้จะมีได้เปิดโอกาสให้ได้แย้งผลการประเมิน) จึงถือเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืนตามศาลปกครองชั้นต้นที่ยกฟ้อง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อบ. ๕๒๐/๒๕๖๕)

คดีดังกล่าว ... ศาลปกครองได้วินิจฉัยให้เห็นถึงความสำคัญของขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ และให้เหตุผลเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนที่พิพาท ดังนี้

ประการแรก เมื่อประกาศคณะกรรมการพนักงานส่วนตำบล ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๔๐ (ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๕/ว ๑๑๗ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๐) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการเลื่อนขั้นเงินเดือน ของพนักงานส่วนตำบล กรณีหากมีผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ที่จะไม่ได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน ให้ผู้บังคับบัญชาแจ้งให้ผู้นั้นทราบพร้อมทั้งแจ้งเหตุผลที่ไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน และเปิดโอกาสให้ผู้นั้น ได้ชี้แจงหรือขอคำปรึกษาก่อนที่จะมีคำสั่งดังกล่าว ซึ่งถือเป็นขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้ชี้แจง หรือขอคำปรึกษาเกี่ยวกับผลการประเมินของตน เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้การพิจารณาดังกล่าวมีความโปร่งใสเป็นธรรม และตรวจสอบได้ ทั้งยังส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในการปรับปรุงหรือพัฒนาการทำงานหรือความประพฤติของตนต่อไป

ประการที่สอง กรณีที่ไม่ได้ดำเนินการแจ้งให้ผู้รับการประเมินทราบและเปิดโอกาสให้ผู้นั้นได้ชี้แจงก่อนมีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนเพราะไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าว ย่อมส่งผลให้คำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนไม่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หากในรอบการประเมินนั้นผู้รับการประเมินได้กระทำผิดวินัย (ถูกลงโทษมากกว่าภาคทัณฑ์) ซึ่งถือเป็นผู้ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนตั้งแต่ต้นอยู่แล้ว และเป็นเหตุผลหนึ่งของการมีคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือน การไม่เปิดโอกาสดังกล่าวย่อมไม่มีผลต่อข้อเท็จจริงที่มีการกระทำผิดวินัยคำสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนที่อาศัยเหตุของการกระทำผิดวินัย (ถูกลงโทษมากกว่าภาคทัณฑ์) จึงชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวแต่อย่างใด

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่”

นอกจากนี้ กรณีที่มีได้เปิดโอกาสให้ผู้รับการประเมินได้ชี้แจงดังกล่าว หากปรากฏต่อมาว่า ได้มีการเปิดโอกาสโดยผู้มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้เรียกให้ผู้นั้นเข้ารับฟังและชี้แจงให้เห็นเกี่ยวกับการประเมินและผลการประเมินของตนในภายหลังก่อนสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ ตามนัยมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ถือว่าคำสั่งที่ไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนผู้ฟ้องคดีมีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้ และเป็นไปตามขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ทั้งนี้ ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๗๖/๒๕๕๕ และคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๗๐๙/๒๕๕๖

จึงนำมาสู่บทสรุปที่ว่า ผู้ที่จะเติบโตและประสบความสำเร็จในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องเป็นผู้มีผลงานดีควบคู่กับการมีพฤติกรรมที่ดีด้วย นายปกครองจึงขอปิดท้ายบทความด้วยบทกลอนที่มีข้อคิดที่ว่า

“ครองตน ... มุ่งทำดี มีคุณธรรม

ครองคน ... หนุนนำ สมานฉันท์

ครองงาน ... ผลตามมา ค่าอันันต์

ยึดให้มั่น สามสิ่งนี้ ชีวีงาม”

(ปริกษาคติปกครอง ได้ที่สายด่วนศาลปกครอง ๑๓๕๕ และสืบค้นเรื่องอื่น ๆ ได้จาก www.admincourt.go.th เมนูวิชาการ เมนูย่อยอุทธรณ์จากคดีปกครอง)

ที่มา ศาลปกครอง

https://www.admincourt.go.th/admincourt/upload/webcms/Academic/Academic_๑๒๐๖๒๓_๑๐๑๗๓๑.pdf

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่”

ความรู้เกี่ยวกับวินัย และการรักษาวินัย

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๘๕ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล โดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ

การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง มาตรานี้กำหนดเพื่อให้ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐ โดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน และระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการไม่ให้เกิดความเสียหาย เป็นวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพหรือความก้าวหน้าแก่ราชการ หากข้าราชการปฏิบัติหน้าที่โดยฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาลแล้ว ย่อมทำให้ราชการเกิดความเสียหาย ทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ราชการหมายความว่าความรวมถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยตรง และการปฏิบัติหน้าที่ราชการทั่วไปหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ข้าราชการต้องปฏิบัติด้วย

มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงพิจารณาซึ่งพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีหน้าที่ราชการ

๒. ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล โดยถือประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

๓. เกิดความเสียหายแก่ราชการ

หน้าที่ราชการ นอกจากความหมายเช่นเดียวกับ มาตรา ๘๔ คือ หน้าที่ราชการตามตำแหน่ง และหน้าที่ราชการที่ได้รับมอบหมายแล้ว ยังหมายถึงหน้าที่ราชการทั่วไปที่กฎหมายกำหนดให้ข้าราชการทุกคนต้องปฏิบัติ เช่น ข้าราชการมีสิทธิขอลา กิจ ลาป่วย หรือลาพักผ่อนได้ ตามระเบียบว่าด้วยการลา ในขณะที่เดียวกันก็มีหน้าที่ต้องยื่นใบลาตามระเบียบของทางราชการด้วย การหยุดราชการเพราะป่วย แต่ไม่ส่งใบลาตามระเบียบการลา ถือเป็นความผิดตามมาตรา

นโยบายของรัฐบาล หมายถึง

๑. นโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา

๒. นโยบายที่ได้กำหนดหรือสั่งการเป็นการเฉพาะเรื่อง

๓. นโยบายพิเศษหรือนโยบายเฉพาะกิจที่รัฐบาลมอบหมายเป็นกรณีพิเศษ

นโยบายของรัฐบาลในลักษณะดังกล่าว ข้าราชการจะต้องทราบและตอบสนองเพื่อให้ นโยบายบรรลุผลตามวัตถุประสงค์

กรณีตัวอย่าง

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”

๑. คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หน่วยงานทางปกครองก็ต้องปฏิบัติตามนโยบายของคณะรัฐมนตรี การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องใดที่ไม่เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีย่อมถือว่าเป็นการกระทำ ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด ที่ อ.๘๙/๒๕๔๙)

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ลงโทษนักเรียนที่หนีเรียน โดยการใช้โซ่ล่ามนักเรียนไว้กับต้นไม้ภายในโรงเรียน และจัดให้มีการประกาศทางเครื่องขยายเสียงเพื่อให้นักเรียนคนอื่นๆ ไปด้วยนักเรียนที่ถูกล่ามโซ่เป็นตัวประหลาด เป็นกรณีกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๓. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในฐานะประธานคณะกรรมการเปิดซองสอบราคาไม่ได้กำกับดูแลให้การดำเนินการเปิดซองสอบราคาเป็นไปโดยถูกต้องตามระเบียบ เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรงกรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล ตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ แต่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการรวมทั้งต้องปฏิบัติตามขั้นตอน และวิธีการอันเป็นสาระสำคัญตามที่กฎหมายกำหนดทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวัง เอาใจใส่ระมัดระวัง รักษาประโยชน์ของทางราชการ และในประการสำคัญต้องไม่ประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (อ.ก.ค.ศ.วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ วันศุกร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๑)

มาตรา ๘๕ วรรคสอง กำหนดถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล ประมาทเลินเล่อ ขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งพิจารณาองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

๑. มีหน้าที่ราชการ

๒. จงใจไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และหน่วยงานการศึกษามติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล

๓. ประมาทเลินเล่อ หรือขาดการเอาใจใส่ระมัดระวังรักษาประโยชน์ของทางราชการ

๔. เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

จงใจ หมายความว่า ตั้งใจ หมายถึง เจตนา

จงใจ ตามความในวรรคสองนี้ แม้การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี และนโยบายรัฐบาลนั้น จะไม่ได้มุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ราชการ หรือไม่อาจเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นว่าจะเสียหายแก่ราชการได้ก็ตาม ถ้าการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแล้ว ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา

ประมาท และเลินเล่อ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ประมาท หมายความว่า ขาดความรอบคอบ ขาดความระมัดระวัง

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”

เลนแล้ว หมายความว่า ขาดความระวัง หรือไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำ

ดังนั้น ประมาทเลนแล้ว จึงหมายความว่า ขาดความระมัดระวัง ไม่รอบคอบในสิ่งที่ควรกระทำพลั้งเผลอ หลงลืม

ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือในเรื่องที่มีหน้าที่ราชการจะต้องปฏิบัติโดยไม่มีเจตนาจะให้เกิดความเสียหาย การประมาทเลนแล้วซึ่งเป็นการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ การประมาทเลนแล้วมีได้ทั้ง “กระทำ” และ“ละเว้นการกระทำ”สำหรับความเสียหายที่ทางราชการได้รับอาจเป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นราคา หรือเป็นความเสียหายที่เกิดกับภาพพจน์ชื่อเสียงของทางราชการก็ได้

กรณีตัวอย่าง

๑. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน ยืมเงินงบประมาณออกมาใช้จำนวน ๒๔ สัญญา โดยไม่ระบุวัตถุประสงค์ในการยืม และไม่มีการส่งใช้เงินยืม ทั้งที่เจ้าหน้าที่การเงินได้บันทึกแจ้งแล้วว่า ไม่สามารถยืมได้เนื่องจากยังไม่ได้ส่งใช้เงินยืมครั้งก่อน และควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ยืม แต่ก็ยังคงสั่งการให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการเบิกเงินยืมมาให้ และเมื่อได้รับเงินยืมไปแล้ว ไม่ปรากฏว่าได้นำเงินยืมไปใช้จ่ายในราชการ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และกรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการและหน่วยงานการศึกษา มติคณะรัฐมนตรีหรือนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม และมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

๒. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ปลอมลายมือชื่อข้าราชการครูในโรงเรียน และดำเนินการซ่อมแซมระบบไฟฟ้า เปลี่ยนแปลงวัสดุอุปกรณ์หลายรายการ โดยดำเนินการไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมกับราคาวัสดุอุปกรณ์ไม่ได้คุณภาพตามสัญญาจ้าง ส่อไปในทางทุจริตหาประโยชน์อันมิควรได้ พฤติการณ์เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา ๘๔ วรรคสาม และมาตรา ๘๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ กรณีปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ และกรณีจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการอย่างร้ายแรง การที่ผู้บังคับบัญชาสั่งเพิ่มโทษจากโทษลดขั้นเงินเดือน ๑ ขั้น เป็นโทษไล่ออกจากการนั้นเหมาะสมกับกรณีความผิดแล้ว (อ.ก.ค.ศ. วิสามัญเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ (ที่ทำการแทน ก.ค.ศ.) ในคราวประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐)

ที่มา : หนังสือข้อกำหนดวินัย และการดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม

การรับทรัพย์สินและประโยชน์อื่นใด ตามมาตรา ๑๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๑๒๘ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากผู้ใด นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุพการี ผู้สืบสันดานหรือญาติที่ให้ตามประเพณี หรือตามธรรมจรรยาตามฐานานุรูป

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลม

คำนิยาม

เจ้าพนักงานของรัฐ หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายความว่า ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐหรือในรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ หรือเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้หมายความรวมถึงกรรมการอนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และบุคคลหรือคณะบุคคลบรรดาซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครองที่จัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐด้วย แต่ไม่รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ทรัพย์สิน หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง รวมทั้งวัตถุที่ไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่น บ้าน ที่ดิน เป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร กระแสไฟฟ้าที่ส่งตามสาย เป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง

การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา หมายความว่า การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสเทศกาลหรือวันสำคัญ และให้หมายความรวมถึงการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ในโอกาสการแสดงความยินดี การแสดงความขอบคุณ การต้อนรับ การแสดงความเสียใจ หรือการให้ตามมารยาทที่ถือปฏิบัติกันในสังคมด้วย

ญาติ หมายความว่า พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุง ป้า น้า อา คู่สมรส บุพการีหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรมหรือผู้รับบุตรบุญธรรม

บุพการี หมายถึง ญาติทางสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป ได้แก่ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ทวด

ผู้สืบสันดาน หมายถึง ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื้อ

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่”

ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ หมายความว่า สิ่งที่มีมูลค่า ได้แก่ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

ประเพณี หมายความว่า สิ่งที่ยึดถือประเพณีปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี

ประเพณีแบ่งได้เป็น จารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี

จารีตประเพณี คือ ประเพณีที่สังคมถือว่าถ้าใครในสังคมฝ่าฝืนหรือดื้อไม่กระทำตาม ถือว่าเป็นความผิดความชั่ว จารีตประเพณีเป็นจรรยาและศีลธรรมของสังคม

ขนบประเพณี คือประเพณีที่สังคมได้ตั้งหรือวางเป็นระเบียบแบบแผนขึ้นไว้ จะโดยตรงหรือโดยอ้อม แล้วแต่กรณี

ธรรมเนียมประเพณี คือประเพณีที่สังคมถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่ถือว่าผิด เป็นแต่นิยามกันว่าควรประพฤติ

ฐานานุกรม หมายความว่า สมควรแก่ฐานะ

ที่มา/คู่มือการป้องกันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา ๑๒๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล สำนักงาน ป.ป.ช.

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่”

ความรู้ คู่คุณธรรม

ทำไมความรู้ต้องควบคู่คุณธรรม

คุณธรรมนำความรู้

การสร้างความรู้คู่คุณธรรมเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน เพราะจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะมาเป็นตัวช่วยในการกำหนดพฤติกรรมให้คนในสังคมไทยได้สำนึกในความเป็นไทย, สำนึกต่อประเทศ และสังคม นอกเหนือจากการเป็นเพียงแค่ “คนเก่ง” แล้วต้องเป็น “คนดี” อันนับว่าเป็นการแก้ไขปัญหาที่ “ต้นเหตุ” เป็นการ “ป้องกัน” อย่างแท้จริง แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสุขได้นั้น จึงเกิดแนวคิดว่าจะต้องพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงควบคู่กับการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคง ไม่หวั่นไหว พร้อมทั้งพัฒนาสมองให้มีวิชาความรู้มีสติปัญญา มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม จึงจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

สภาพปัญหาในปัจจุบัน ไม่ใช่เกิดในเมืองไทยเท่านั้นในต่างประเทศเองก็ประสบปัญหาการมีแต่คนเก่งแต่ขาดคนดีด้วยกันทั้งสิ้น โดยมีพื้นฐานปัญหาคลายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ศาสนา และปัญหาโรคภัย ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เราจะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เองบ้าง จากภัยธรรมชาติบ้าง โดยประเด็นปัญหาที่สำคัญสรุปได้เป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. ปัญหาทางกายภาพหรือปัญหายากนอก เช่น ปัญหาขาดปัจจัยสี่ หรือปัญหาที่เกี่ยวกับร่างกายของเราเองหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและสิ่งอื่น
๒. ปัญหายากในหรือปัญหาทางด้านจิตใจ เป็นปัญหาที่ทำให้จิตใจเป็นทุกข์วิตกกังวลเศร้าโศกเสียใจหรือปัญหาเกิดจากจิตใจที่คิดผิดและปัญหาสมองที่เกิดจากความรู้ผิด เห็นผิด

แนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องนั้นจะต้องแก้ที่ใจก่อน ตั้งสติคิดพิจารณาด้วยสติปัญญา เมื่อจิตใจมีสติ สมาธิ ปัญญา จึงหาวิธีแก้ปัญหาภายนอกด้วยจิตใจที่มีสติปัญญาและเข้มแข็งอดทน หากสติวิสัยไม่สามารถแก้ปัญหาได้ต้องวางใจเป็นอุเบกขาวางใจเป็นกลางซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีที่ดีที่สุดคือ พัฒนาจิตใจให้มีความรู้คู่คุณธรรม พัฒนาจิตใจของตนให้เป็นมนุษย์ทั้งกายและจิตใจ

อันดับแรกต้องมีมนุษยธรรมคือ ศีล ๕ มีการฝึกอบรมจิตใจให้มีสติ สมาธิ ปัญญา มีเมตตา กรุณา เป็นการป้องกันไม่ให้คนหลงผิดคิดชั่ว ไม่ทำความชั่วทั้งทางกาย วาจาและใจ ประเด็นนี้นักพัฒนาไม่ควรมองข้ามการพัฒนาให้คนเป็นมนุษย์ทั้งกายและใจได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่เด็กให้มีการพัฒนาชีวิตในทางที่ดีเป็นคนดี และมีความดี ๕ ประการในตน ได้แก่ ความรู้ดี ความสามารถดี ความคิดดี ความประพฤติดี และความมีจิตใจที่ดีงาม โดยการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานในเด็กซึ่งได้แก่

๑. ความขยันหมั่นเพียร
๒. ความฉลาดมีสติปัญญา รู้จักแก้ปัญหาในการทำงานและรู้จักดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
๓. ความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
๔. ความเสียสละต่อส่วนรวม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละต่อผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ
๕. ความมีวินัย เคารพกฎหมาย กฎกติกาของสังคม จึงจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข
๖. โง่เมตตา มีความรักความปรารถนาดีต่อตนเองและต่อผู้อื่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งด้วยกาย วาจา ใจ
๗. ความสามัคคี รู้จักให้อภัย
๘. หนีความชั่ว มีหิริ ความละอายต่อบาปต่อความชั่วไม่ทำผิดไม่ทำชั่ว

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”

๙. กลัวความผิด มีโอตตปปะปะความเกรงกลัวต่ออาป

๑๐. คิดช่วยศาสนา เมื่อมีการศึกษาดี สร้างตน มีฐานะหลักฐานพอสมควรแล้วก็ให้ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น

ในที่นี้ขอเสนอแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานให้แก่เด็ก ดังนี้

๑. การทำซ้ำ ๆ การปลูกฝังคุณธรรมโดยการทำซ้ำๆ นับเป็นหัวใจสำคัญของความจำ ซึ่งเป็นคำของนักปราชญ์ ที่มีมาแต่โบราณ ในการสอนแก่บุตรหลานให้รู้จักทำดี ซึ่งหมายถึง การที่จะให้มนุษย์สามารถจดจำได้อย่างดีนั้น ต้องสอนหรือให้กระทำซ้ำๆ หรือบ่อยๆ ในเรื่องเดิมหรือในเรื่องที่ต้องการจะให้จดจำ ดังนั้น หากต้องการที่จะปลูกฝังค่านิยม หรือความคิดใดๆ ให้กับใครๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ก็ใช้วิธีการ “ซ้ำๆ ซากๆ” ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นเกม, การใช้ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง เครื่องบันทึกเสียง, การตั้งความหวัง, การยกคำพูดผู้อื่นมาอ้าง, การอธิบาย การเทศนา การตักเตือน, การยกย่อง สรรเสริญ ชมเชย, การแก้ไขวิจารณ์ ข้อบกพร่อง, การตัดสิน และให้รางวัล การให้คะแนน การประกวด การประเมินค่า, ระเบียบข้อบังคับ, เกณฑ์, การสาบาน, พิธีกรรมต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี, การใช้วิธีปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เดือนละเรื่อง, การใช้สัญลักษณ์, ป้ายประกาศ, คำขวัญ คำคม คำพังเพย สุภาษิต, อบรมคุณธรรม ค่านิยม จริยธรรม, ให้อธิบายคำถามทางจริยธรรม, สอนจริยศาสตร์สอนเด็กให้มีความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น, หาวิธีให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนเอง เช่น การเล่นเกม เป็นต้น

๒. สอดแทรกคุณธรรมลงในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้สามารถพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้โดยไม่ต้องมีวิชาคุณธรรมให้เรียนเป็นพิเศษ เช่น การฝึกทดลองทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทดลองด้วยตนเอง เพราะการทำงานร่วมกับผู้อื่นต้องมีความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความอดทน ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ สุจริต หากทำได้มากๆ บ่อยๆ ก็จะกลายเป็นเจตคติ เป็นความเชื่อ หากปฏิบัติ อยู่เสมอ ก็จะกลายเป็นความเคยชิน เป็นสำนึกที่จะต้องปฏิบัติเช่นนั้นอยู่เสมอ การปลูกฝังคุณธรรม ต้องเลือก ว่าจะปลูกฝังเรื่องใดแก่ใครก่อน แล้วจึงออกแบบวิธีการต่างๆ ข้างต้น สุดท้ายจึงนำไปฝังให้กับบุคคลเป้าหมาย โดยผ่านทางประสาทตา หู หรือประสาทสัมผัสอื่นๆ เพื่อให้เข้าไปอยู่ในบันทึกความทรงจำของสมอง โดยการ ทำซ้ำๆ ซากๆ กลายเป็นความทรงจำ ความเชื่อ และสำนึก

สุดท้ายการพัฒนาจิตใจให้มีความรู้คู่คุณธรรมนั้นก็ต้องพัฒนาผู้ใหญ่ควบคู่กันไปไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครูอาจารย์ ข้าราชการ นักการเมือง ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้คู่คุณธรรม และผู้ใหญ่ต้องเป็น แบบอย่างที่ดีของเด็ก สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวคนดีที่เป็นตัวอย่างที่ดี ยกย่องคนดีอย่าส่งเสริมสิ่งที่ยั่ววนให้ กำเริบซึ่งส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาสังคมอย่างเห็นในปัจจุบัน เราต้องช่วยกันเผยแพร่คุณธรรมเข้าสู่จิตใจ ประชาชน เมื่อคนในสังคมรู้ธรรมและมีศีลธรรมประจำใจจะเป็นเหตุให้คิดดี ทำดี พูดดี ความสุขสงบจะเกิดขึ้น ในครอบครัว ในสังคม อย่างแน่นอน

นับเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกคน ยังไม่สายเกินไปค่ะที่เราจะ ช่วยชาติบ้านเมืองของเราให้อยู่รอดปลอดภัย.

ที่มา : โดย คณินิจ อนุโรจน์ เขียนใน GotoKnow โดย Anuroj๔๘ ใน Human Resource Guide by Dr.Khanuengnich Anuroj

<https://www.gotoknow.org/posts/๘๔๕๙๓>

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”

หลักธรรมนำชีวิต

๑๒ หลักธรรม ชีวาทชีวิตรให้คนยุคใหม่

หลายคนมักคิดว่าเมื่อมีปัญหา มีทุกข์ จึงหันหน้าเข้าธรรมะ แต่สำหรับ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต ท่านชีทางให้เราว่า อยากให้คนเราใช้ธรรมะในเชิงป้องกันปัญหา ป้องกันทุกข์ เพื่อที่ว่าเมื่อเราหลีกเลี่ยงปัญหาไม่ได้ คนเราจะได้ไม่จมอยู่กับทุกข์ได้นาน ๆ

“เมื่ออยากให้ผู้อ่านทุกคนเป็นผู้หญิงที่เดินอยู่ในสังคมอย่างสง่างาม เพราะว่าเรามีปัญหาเป็นสารณีนำทาง” ดังนั้น คนที่อยากเป็นสุขในชีวิตจึงควรยึดถือปฏิบัติให้หลักธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องชีทาง

๑. สัมมาทิฐิ มีปัญญา คือ เข้าใจว่าทุกข์มีไว้ให้เห็น ทุกข์ไม่ได้มีไว้ให้เป็น คนเราต้องเจอทุกข์ ทุกข์มันก็เป็นแค่ปรากฏการณ์สั้น ๆ มีไว้ให้เห็นแล้วก็จบไป

๒. สัมมาสังกัปปะ ต้องไม่มั่วร้าย ไม่เบียดเบียน ไม่ข่มเหงผู้อื่น ไม่พยาบาท ไม่ผูกโกรธ ไม่เพ็ดเพลินในกามคุณห้า แต่เราต้องรู้จักให้อภัยเกื้อกูลกับสิ่งที่เราปฏิเสธไม่ได้ในอดีต อย่างจมอยู่กับอารมณ์หนึ่งอารมณ์ได้นาน ๆ

๓. สัมมาวาจา ศิลในสังคม คือเราต้องไม่ใช้วาจาทำให้ใครเจ็บปวด ต้องใช้วาจาให้ศักดิ์สิทธิ์ ไม่ทำให้เรื่องเล็กเป็นเรื่องใหญ่ สื่อสารในสิ่งที่จริง แต่ถึงเป็นความจริง ถ้าพูดแล้วคนอื่นทุกข์ เราก็ไม่ควรพูด ถ้าเรื่องไม่จริงพูดแล้วคนอื่นทุกข์ ยิ่งไม่ให้พูดใหญ่เลย

๔. สัมมากัมมันตะ เป็นศีล ๓ ข้อในศีลห้ามารวมกัน คือเป็นผู้ที่ประกาศตัวว่าจะไม่เป็นผู้ฆ่า ไม่ลักขโมย ไม่แสวงหาผลประโยชน์เกินความจำเป็น และไม่เป็นผู้ส่อทางเพศ

๕. สัมมาอาชีวะ คือเราจะเลี้ยงชีวิตของเราด้วยสัมมาอาชีพ ละการเลี้ยงชีวิตด้วยตนหา แต่เลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา

๖. สัมมาวายามะ กำลังของความเพียรชอบ คือการมีชีวิตอยู่ด้วยการดูแลกายและใจของเรา โดยเฉพาะใจ อย่าให้มีอกุศล ถ้าอกุศลใดเกิดก็ต้องให้มันดับ เช่น ถ้าโกรธเกิดก็รีบبابบาย อย่าพ้อโกรธเกิดแล้วก็พยาบาท เอาคืน ผูกเวร เพียรทำอกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้ดับไป เพียรทำกุศลที่ไม่เคยเกิดให้เกิดขึ้น เพียรรักษากุศลนั้นให้ยั่งยืน

๗. สัมมาสติ คือให้เห็นว่าชีวิตไม่เที่ยง กายก็ไม่เที่ยง เวทนาก็ไม่เที่ยง จิตก็ไม่เที่ยงธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง พอเราเห็นอะไรก็ไม่เที่ยง เราจะรำเริง รู้ตื่นและเบิกบาน

๘. สัมมาสมาธิ คือกำลังของสมาธิจิตที่แข็งแรงมาก บริสุทธิ์ ตั้งมั่นรำเริงอยู่ในงานไม่เป็นคนห่อเหี่ยวหนีโลก หลับหูหลับตาแต่จะอยู่กับโลกด้วยจิตที่มีกำลังของอุเบกขาเอกัคคตารมณ์

๙. เมื่อเราอยู่บนธรรมดาแห่งการตื่น คือต้องเดินบนทางสายกลางไม่เอนเอียงไปกับสิ่งที่เพลินชอบ เพลินชัง เพราะเห็นว่าทั้งชอบทั้งชังเป็นอนิจจังทั้งนั้น และให้เราใช้หัวใจของโพธิสัตว์ร่วมกันคือ ไม่มีความถือตัวอวดดี ไม่มีความงอแง ไม่มีความอาฆาตพยาบาททั้งปวง ไม่มีความอิจฉาริษยา ไม่มีความคิดเห็นที่ผิด ไม่มีความโลภ ไม่มีความยึดมั่นถือมั่น ไม่มีความยึดติด ความเคลือบแคลงสงสัยทั้งปวง

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก้”

ท้ายสุดแม่ชีคันสนียได้ฝากถึงหลักการทำงานตามรอย “พระอารยตารามหาโพธิสัตว์” ด้วยการ
ใช้ด้วยหลัก “สุข ๓ ขั้น”

๑๐. สุขขั้นที่ ๑ “สุขง่าย...ใช้น้อย” ได้แก่ ไม่หวังให้คนอื่นต้องตามเราทุกอย่าง ไม่คบเพื่อนเพื่อ
หวังประโยชน์จากเพื่อน ทำความดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่ปรารถนาลาภเพื่อประโยชน์ตน

๑๑. สุขขั้นที่ ๒ “สุข...เมื่อสร้าง” ได้แก่ ไม่กลัวต่ออุปสรรคในการพัฒนาตน ไม่กลัวต่อทุก
ปัญหาในทุกการทำงาน เตรียมร่างกายให้แข็งแรงเพื่อความไม่ประมาทกลัวต่อความเจ็บไข้ได้ป่วย

๑๒. สุขขั้นที่ ๓ “สุข...เมื่อให้” ได้แก่ ให้อภัยเมื่อถูกใส่ร้ายป้ายสี หรือติเตียนนินทา มีสุขในการ
ทำงานโดยไม่ต้องการให้เสร็จอย่างร้อนรน ไม่ประมาทต่อการดำรงตน จึงไม่กลัวต่อภัยอันตราย

ที่มา / <https://health.kapook.com/view๒๕๖๖.html>

“รู้เขา รู้เรา รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่”